

Veselin Vukotić

www.vukotic.cg.yu

Država: ideje i(ili) interesi?

Da li bauk protekcionizma kruži nad Zapadom? Da li bauk države ujedinjuje zapadnu birokratsku misao?

Da li je moguće riješiti današnju krizu bez vraćanja na metode primjenjivanje u rješavanju ranijih kriza? Zar Velika ekonomska kriza nije rodila ekonomsku državu, odnosno državu blagostanja? Da li će logika države blagostanja riješiti ovu krizu ili će nastati neke nove države? Da li je moguće da ova kriza rodi neke nove oblike uloge države u ekonomiji?

Zašto mnogi misle da je rešenje sadašnje krize u povratku u 1930. godinu, godinu Velike depresije? Da li je to vjera u inercija rasta uloge države u društvu? Da li shvatamo da vjera u državu kao regulatora ekonomije **košta**? Da li znamo da **država dosta troši**? Ko plaća taj novac? KO puni budžet? Znamo li da je porez cijena usluge države koju mi plaćamo? Pitate se što je tu sporno: država nam vrši uslugu i mi za to plaćamo cijenu u vidu poreza? Zar pitanje ne zvuči logično? Ipak, da li mi te usluge možemo da „kupimo“ od nekog drugog sem od države? Ako ne, zar država nema monopol? Ako u ekonomiji neki prodavac ima monopol što je sa cijenom? Da li će cijena padati ili rasti? Da li će izdaci za državu rasti ili padati?

Što mislite koliki su izdaci za državu bili prije 150 godina? Da li znate koliki su danas? Što nam govore podaci ekonomiste IMF Vita Tanzija da su izdaci za državu 1870. godine bili oko 8% prihoda biznisa i građana (GDP) a danas je to iznad 50%? Zašto se za 20 vijek kaže da je to vijek masa? Da li i zbog velike državne potrošnje? Zašto je Velika depresija 1929. godine uticala na naglo povećanje uloge države u ekonomiji, koje se mjeri i velikim troškovima države? Kolika je uloga Džona Majnarda Kejnsova, koji je veliki pristalica tržišta i kapitalizma (i sam je bio bogati kapitalista) privremeno uveo državu u ekonomiju da bi riješio ekonomsku krizu? Zar Kejnsov slučaj ne potvrđuje kolika je važnost ekonomskih ideja za rešavanje krupnih praktičnih pitanja? Zar na Kejnsovoj ideologiji uloge države kasnije nije nastala današnja mamut država? Zar se mnogi ekonomisti ne vraćaju na Kejnsovo učenje, koje je naftna kriza iz 1970-ih prekinula u razvoju, stvarajući tako teren za liberalne koncepte Ronalda Regana i Margaret Tačer? Zašto je, ta Kejnsova privremena država u ekonomiji, postala vječna? Zaista, zašto u životu privremena rješenja najduže ostaju?

Da li je ova kriza izraz sudara dvije ideologije: liberalne i protekcionističke? Da li je povećanje uloge protekcionizma istovremeno i povećavanje broja usluga koje nam pruža država i stoga veće cijene koju plaćamo? Da li je rešenje u tome? Da li je rješenje u povećavanju državne potrošnje na 60, 70% GDP? Zar se mnogi čitaoci neće sjetiti vremena kada je država

kontrolisala 100% GDP? Zar to nije bila dobra socijalistička država, koje se sjećamo kao dadilje države?

Što znače mjere crnogorske vlade o štednji, o obuzdavanju potrošnje u državi? Što znači odobravanje tih mjera od vas koji čitate ovaj tekst? Da li ima neko ko je protiv toga?

Da li ima neko među vama da je za koncept organizacije Crne Gore kao **mikro države**? Da li ste i Vi jedan od žestokih kritičara tog koncepta? Zar mislite da vas ne čujem: pa to nije isto? Zar ne čujem i ministre i poslanike i poziciju i opoziciju: Ne, to nije isto? Zar se nećete iznenaditi ako i ja kažem da to nije isto? Zar je isto kada jedan problem rešavate konceptualno, strateški, dugoročno, da idete u susret nekoj novoj misli koja dolazi sa globalizacijom (mikro država), ili kada mehanički, stihijski, mlatarački, od slučaja do slučaja rešavate sve veće probleme? Znae u čemu je još jedna razlika između nas: većina vas vjeruje da je ovo samo pljusak koji će proći i sve se vratiti na staro?

Da li ste čuli za Ilju Prigožina, koji je rekao da sistem koji je doveo do krize više ne može biti rešenje za izlazak iz krize? Da li povećavanje državnih izdataka (povećavanje uloge države) ili smanjenje državnih izdataka (ekonomske slobode, tržište)?

Zar sama činjenica da i država i politika postaju racionalne tek pod pritiskom okolnosti nije argument u korist tržišta i tržišne prisile? Da li samo pod pritiskom (naš razum) dajemo najviše od sebe? Zaista, da li nas više koncentriše **želja za dobitkom** ili **strah od gubitka**? Što mislite na kojoj su strani ove dileme političari? Da li je možda u svijetlu ove dileme kriza šansa?